

ĐẶC SẮC NỘI DUNG VÀ NGHỆ THUẬT TRONG *CHUYỆN HOA, CHUYỆN QUẢ* CỦA PHẠM HỒ

Nguyễn Thị Hoàng Hương¹, Nguyễn Thị Mai Hương¹

Tóm tắt: Là một nhà văn có bề dày về kinh nghiệm sáng tác, và đặc biệt với tâm lòng yêu mến trẻ thơ, Phạm Hồ đã đem đến cho bạn đọc nhỏ tuổi những tác phẩm giàu giá trị về phương diện nội dung và nghệ thuật. Những sáng tác của ông đánh dấu son quan trọng trong nền văn học thiếu nhi nước nhà. Trong đó, *Chuyện hoa, chuyện quả* là tác phẩm viết theo lối cổ tích hiện đại được Phạm Hồ dành nhiều thời gian và tâm sức sáng tác. Những câu chuyện hấp dẫn trong tập truyện không chỉ cung cấp cho các em những hiểu biết về sự phong phú, kì diệu của thiên nhiên mà còn giúp các em hiểu thêm về những số phận, những cảnh đời. Với gần 50 mẫu chuyện xinh xắn về các loại hoa, loại quả, *Chuyện hoa, chuyện quả* đã góp một dấu ấn riêng, đặc sắc trong sự nghiệp sáng tác của Phạm Hồ.

Từ khóa: *Chuyện hoa, chuyện quả, nội dung, nghệ thuật*

1. MỞ ĐẦU

Trong làng văn học Việt Nam nói chung và văn học thiếu nhi nói riêng, Phạm Hồ là một nhà văn tiêu biểu. Ông thành công trên nhiều thể loại sáng tác như thơ, truyện ngắn, tiểu thuyết cho cả người lớn và trẻ em. Sự phong phú trong thể loại và số lượng dày dặn của tác phẩm đã chứng minh cây bút Phạm Hồ có tiềm lực sáng tác dồi dào và khá linh động. Viết cho người lớn, Phạm Hồ có những tác phẩm đặc sắc như: *Cây bánh tét của người cô*, *Người vợ lẽ*, *Vườn xoan* (truyện ngắn), *Những ô cửa những ngã đường* (thơ)... Tuy nhiên, sự đóng góp của ông cho Văn học thiếu nhi là lớn hơn cả. *Chuyện hoa, chuyện quả* là một món quà vô giá Phạm Hồ tặng cho trẻ thơ. Gần 30 năm ông miệt mài, tâm huyết để viết về *Chuyện hoa, chuyện quả*, say sưa kể về sự tích muôn loài cây lá quanh ta. Có thể khẳng định, đặc sắc nhất trong sáng tác văn xuôi dành cho trẻ thơ của Phạm Hồ là tập truyện *Chuyện hoa, chuyện quả*.

Phương pháp nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu lý thuyết: Phương pháp này được sử dụng để tìm hiểu những vấn đề lý thuyết về Phạm Hồ và tác phẩm *Chuyện hoa, chuyện quả*.

2.2. Phương pháp phân tích: Phương pháp này được sử dụng trong quá trình phân tích những giá trị đặc sắc về phương diện nội dung và nghệ thuật của tác phẩm *Chuyện hoa, chuyện quả*.

¹ Trường Đại học Hồng Đức

2.3. Phương pháp nghiên cứu liên ngành: Phương pháp này được sử dụng để tìm hiểu kiến thức từ nhiều lĩnh vực khác nhau nhằm làm rõ những đặc sắc về nội dung và nghệ thuật của tác phẩm.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Đặc sắc về nội dung của tập truyện *Chuyện hoa, chuyện quả*

2.1.1. *Chuyện hoa, chuyện quả* là câu chuyện về các loài cây, hoa, quả

Trong văn học thiếu nhi, viết về thiên nhiên, các tác giả đã mở ra trước mắt trẻ một vườn bách thảo với đủ các loại cây, rau, hoa, quả từ lạ đến quen; đem đến cho các em hiểu biết về tên gọi, màu sắc, hình dáng, môi trường sống... của từng loại được miêu tả. Trước vẻ đẹp, sự phong phú của thiên nhiên, tác giả Phạm Hồ đã có cảm nhận: “tôi rất ít khi gặp thấy một cái cây xấu, một bông hoa xấu, một cái quả xấu... Có bao nhiêu dáng hoa, màu hoa, có bao nhiêu mùi thơm, có bao nhiêu cách chín... Dù giàu tưởng tượng đến mấy, trước sự phong phú của thiên nhiên, con người chúng ta đều phải lạ lùng, kinh ngạc” [1, tr.18,19]. Xuất phát từ cảm hứng đó, *Chuyện hoa, chuyện quả* cũng đem đến cho các bạn đọc nhỏ tuổi những hiểu biết về thế giới các loài cây, hoa, quả mà ông miêu tả.

Chuyện hoa, chuyện quả, không chỉ miêu tả vẻ đẹp muôn màu và sự phong phú của thiên nhiên mà còn giúp các em nhận biết thêm về đặc điểm của những loại cây, hoa, quả. Đến với *Những bàn tay nhiều ngón*, các em hiểu được rằng giống cây chuối không sinh ra cây con từ hạt, “giống cây có hạt, nhưng hạt ấy dù có gieo xuống đất, có chăm sóc mấy, nó cũng chẳng bao giờ nảy mầm và sinh ra cây con” [4, tr.16] mà sinh ra cây con từ gốc, từ củ. Tác giả còn giải thích về đặc điểm hình dáng, cách sắp xếp của quả trên cây “quả quý xếp thành từng khóm, giống hệt hình các bàn tay xòe ra... những bàn tay bằng quả ấy, cứ xếp xoay tròn, bàn này ở trên, bàn kia ở dưới, nối tiếp nhau...” [4, tr.17]. Truyện *Ruột vàng hạt lấm* nói về một loại quả rất được mọi người yêu thích, hình thù kì lạ “lớp vỏ xấu xí đầy gai nhọn” [4, tr.67] nhưng bên trong lại có “vô số múi con vàng như mật, thơm nức cả nhà... ngọt và thơm không thể tả” [4, tr.67], không những thế, thứ quả này ăn xong, lấy hạt đem luộc thì “ăn thấy bùi, thơm và chắc bụng như là ăn cơm” [4, tr.67]. Quả ấy gọi là quả mít, cái tên hiền lành và giản dị như chính đời sống của nó vậy. Truyện *Người ăn trộm đi nhầm nhà* giải thích nguồn gốc, đặc điểm củ lạc “cây mọc thấp... hoa vàng nở quanh gốc. Sau đó tàn đi mà không kết thành quả. Nhỏ lên thì thấy có nhiều củ bám vào rễ vỏ cứng, có hạt ở bên trong... Vỏ củ lạc hao hao giống cái thuyền con úp lại” [4, tr.204] và câu chuyện hài hước gắn với cái tên gọi của nó. Đọc *Hai ông cháu và túp lều dột nát* các em lại được biết rõ về một loại cây vô cùng quen thuộc ở những vùng nông thôn Việt Nam – cây tre. Cây tre lớn lên và có đặc điểm rất đặc biệt, thân tre cao, thẳng biểu hiện của ý chí kiên cường và sức sống mãnh liệt. Cây tre tượng trưng cho sự chịu đựng bền bỉ trước khó khăn, tạo nên lũy thành che chở cho cuộc sống của người dân lao động nơi thôn quê. Cây tre là nơi các bác nông dân nghỉ mát mỗi ngày hè nóng bức, thân cây tre giúp người dân có vật liệu dựng nhà dựng bếp làm các đồ dùng sinh hoạt

hàng ngày như rỏ, gùi, đũa, lá tre làm thuốc quý chữa bệnh cho con người... Cây tre cứ tự nhiên trở nên gần gũi và thân thiết với bà con tự ngàn đời.

Không chỉ miêu tả các loại cây, củ, quả, Phạm Hồ còn đưa các em đến khu vườn của các loại hoa. Truyện *Cái ô đỏ* giải thích về một loại hoa thường được trồng thành giàn ở nhiều vùng nông thôn, loại hoa “hình giống cái ô, màu đỏ thắm, nhìn rất vui và rất hội hè” [4, tr.62] dân gian yêu quý gọi là hoa râm bụt. Những bông hoa sen cũng được tác giả miêu tả rất tinh tế trong câu chuyện *Những bông hoa mới ở hồ thom* (hay Sự tích hoa sen). Đó là hai bông hoa rất to rất đẹp đang tựa vào nhau, cùng với cái lá cứ dập dờn trên mặt hồ nước đang gợn lăn tăn. Một bông hoa màu trắng, một bông hoa màu hồng, cánh hoa như chiếc hài lụa xinh xắn xếp thành hình tròn. Nhụy hoa vàng rực giống hạt chỉ thêu trên những chiếc hài còn lá thì tròn và xanh mát. Phải có một tình yêu thiên nhiên da diết, đắm thắm thì tác giả mới có thể miêu tả bông hoa sen mềm mại và đẹp đến thế. Từng câu từng chữ như nổi hình, nổi khối, khiến bạn đọc nhỏ tuổi hình dung một cách rất cụ thể về hoa sen và có thể phân biệt được hoa sen với các loại hoa khác.

Như vậy, mỗi nhan đề là một cái tên của mỗi một loài cây, loài hoa, loài quả mà Phạm Hồ đã xây dựng tạo thành sự tích của nó. Tác giả đã cho các em hàng loạt cái lý của cỏ cây, hoa lá. Phải nói rằng, Phạm Hồ là người rất am hiểu về thế giới tự nhiên. Mỗi loài cây, loài hoa, loài quả được ông quan sát và miêu tả một cách rất kỹ lưỡng, chúng đẹp từ dáng vẻ, kích thước, màu sắc. Qua đó, Phạm Hồ giúp cho trẻ thơ có vốn kiến thức về các loài cây, hoa, quả; giúp các em biết yêu và quý cái đẹp trong tự nhiên.

2.1.2. "*Chuyện hoa, chuyện quả*" là câu chuyện về con người

Trong *Chuyện hoa, chuyện quả*, Phạm Hồ không chỉ giải thích, miêu tả đặc điểm hình dáng, màu sắc... của các loại cây, hoa, quả, ông còn khéo léo gửi gắm vào đó những câu chuyện về thế giới con người. Mỗi loài hoa loài quả, qua cách kể của Phạm Hồ đã mang đến cho bạn đọc những nội dung thông điệp về cuộc đời. Theo quan niệm của ông, sự tích hoa, quả bao giờ cũng gắn với một phương diện nào đó trong đời sống lao động, chiến đấu và tình cảm của con người. Và vì thế, "*Chuyện hoa, chuyện quả*" còn là câu chuyện về con người với những tình cảm cao quý như tình mẹ con, tình anh em, tình bạn bè, tình thầy trò, tình yêu đôi lứa hoặc tình cảm vợ chồng, tình yêu quê hương đất nước... Đó là những tình cảm và phẩm chất tốt đẹp của con người Việt Nam và cũng là thế giới của những ước mơ bay bổng tuyệt diệu mà trẻ thơ hướng tới.

Nhà văn Phạm Hồ dẫn dắt những người bạn nhỏ tuổi của mình vào thế giới đời sống tình cảm gia đình. Với trẻ em, không gì gần gũi và thân thiết bằng gia đình. *Sự tích quả Lòong Boong* là câu chuyện cảm động về tình mẹ con. Có thể nói, câu chuyện đã khiến cho những trái tim sắt đá nhất cũng phải rung động. Trong truyện, Phạm Hồ đã miêu tả về mối tương cảm mẫu tử thật thiêng liêng. Mỗi tương cảm đó xuất phát từ tình yêu thương không gì có thể so sánh nổi của mẹ dành cho con và của con đối với mẹ. Chính đó đã trở thành sức mạnh vô hình chống chọi lại với cái ác và muôn vàn nỗi đau khổ của cuộc đời.

Bên cạnh tình cảm gia đình, Phạm Hồ còn ngợi ca tình bạn. Nhà văn hiểu rằng, đối với các em, ngoài tình cảm quen thuộc của những người thân yêu trong gia đình, các em luôn có một nhu cầu không nhỏ về tình bạn cùng trang lứa. Đó là nhu cầu không thể thiếu đối với các em. Bởi vậy, ông đã dành cho các em những câu chuyện thú vị về tình bạn hết sức chân thành và đẹp đẽ. Cảm động nhất là truyện *Em bé và Ròng con*. Qua cách miêu tả hết sức giản dị, nhẹ nhàng và không kém phần tinh tế, Phạm Hồ đã giúp các em hiểu được tình cảm chân tình của con người dành cho người bạn loài vật là sự quan tâm, an ủi, vỗ về... còn loài vật, đã làm bạn với con người bằng sự cảm thông chia sẻ niềm vui, nỗi buồn và lòng thủy chung. Có thể nhận thấy, thông điệp ý nghĩa nhất mà tác giả chuyển tải trong những câu chuyện về tình bạn đó là lòng yêu thương một cách chân thành.

Tình thầy trò cao đẹp cũng được Phạm Hồ khai thác và đưa vào những trang văn của mình. *Sự tích quả Roi* là câu chuyện cảm động về hai học trò đã cứu thầy và thực hiện niềm mong ước của người thầy trong sự nghiệp dạy học. Có lẽ vì thế nên khi chết, từ mộ hai người mọc hai mầm cây rất đẹp, rất hiền. Và khi cây hoa kết quả thì đó là một thứ quả mới lạ nhìn giống như hình những con ốc roi ngày nào, gợi nhớ lại hình ảnh người thầy năm xưa. Mầm cây ấy là minh chứng cho truyền thống tôn sư trọng đạo muôn đời của người dân Việt Nam.

Ngoài những câu chuyện về gia đình, tình bạn, tình thầy trò, *Chuyện hoa, chuyện quả* còn đề cập đến nhiều mẫu chuyện khác về cuộc sống con người như tình yêu thiên nhiên, quê hương, đất nước, tình yêu lao động...

Tép lên cây (Hay là sự tích cây Bưởi) tái hiện lại những ảnh chiến trận của một thời nhân dân ta đánh giặc cứu nước. Câu chuyện của năm người anh chị em tài đức nổi dậy tính kế đánh giặc gợi nhớ đến những tấm gương anh hùng thời nào cũng có, sẵn sàng hi sinh thân mình vì cuộc sống bình yên của dân làng. Truyện còn giáo dục các em tinh thần đoàn kết và lòng yêu nước sắt son thủy chung không gì lay chuyển được.

Không chỉ đề cập đến những câu chuyện về tình đời, tình người, Phạm Hồ còn kể những câu chuyện tình nghĩa không kém phần xúc động giữa con người và con vật. *Chim lưu ly* (Hay sự tích cây Bông lau) nói về tình yêu thủy chung của đôi chim lưu ly độc nhất vô nhị và tình nghĩa gắn bó sâu đậm giữa ông lão vườn chim với đôi chim quý. Câu chuyện mang ý nghĩa nhân văn vô cùng sâu sắc. Ông lão nhớ tiếc đôi chim mà mãi miết đi tìm, giống như con người ta sống trên đời luôn luôn hướng tới cái đẹp, cái trân quý, cái cao thượng.

2.2. Đặc sắc về nghệ thuật của tập truyện "Chuyện hoa, chuyện quả"

2.2.1. Cốt truyện

Cốt truyện là "hệ thống sự kiện cụ thể, được tổ chức theo yêu cầu tư tưởng và nghệ thuật nhất định, tạo thành bộ phận cơ bản, quan trọng nhất trong hình thức động của tác phẩm văn học thuộc các loại tự sự và kịch" [2, tr.99]. Không có cốt truyện đa tuyến, phức tạp như *Đảo hoang* của Tô Hoài, cũng không quá chú trọng tình tiết như cốt truyện dân

gian, Phạm Hồ đã đơn giản hóa cốt truyện bằng cách lược bỏ đi những tình tiết, sự kiện mà đặt nhân vật của mình vào những tình huống cụ thể để nhân vật bộc lộ suy nghĩ, hành động, tăng cường miêu tả, thể hiện tâm lý nhân vật. Như “để thể hiện tâm trạng nhân vật Cao và Quỳnh, Phạm Hồ đã tạo ra một cảnh huống: Quỳnh bất chợt nghe được giọng hát của Cao “giọng hát buồn buồn nghe một lần không thể nào quên nổi”, hay để thể hiện nỗi lòng của ông thầy dạy đàn, Phạm Hồ cũng đưa ra tình huống “ông ngồi một mình trên bãi cát ven sông,... Trăng sáng. Rượu ngon. Ông vừa đánh đàn vừa thấy mình như đang chơi vui ở lưng trời...” [6, tr.59]

Trong trình tự phát triển cốt truyện, ở phần kết thúc, Phạm Hồ trung thành với mô típ hóa thân của nhân vật. Nhưng “nếu ở cổ tích dân gian, nguồn gốc của các sự vật thường do một bi kịch cá nhân tạo nên thì trong “Chuyện hoa, chuyện quả”, Phạm Hồ cho rằng cây quả là kỉ vật còn lại của những tình cảm tốt đẹp của người đã mất như tình mẫu tử, tình thầy trò, tình anh em, tình bầu bạn, tình cảm vợ chồng, tình yêu đôi lứa...” [6, tr.56].

2.2.2. Nhân vật

Trong cổ tích dân gian, nhân vật là phiếm chỉ, nghĩa là không có nhân vật cụ thể, nhân vật là đại diện cho tầng lớp, nhóm người nào đó (cô Tấm, Thạch Sanh... đại diện cho tầng lớp lao động bị áp bức/ mù dè ghê, phú ông... đại diện cho tầng lớp thống trị). Nhân vật không có tên riêng mà gọi bằng danh từ chung như cô út, người em, anh nông dân, lão phú ông... Nhân vật không có tính cách, nội tâm mà chỉ có hành động. Khác với cổ tích dân gian, nhân vật trong *Chuyện hoa, chuyện quả* của Phạm Hồ là những con người cụ thể, chân thực từ diện mạo đến tính cách. Họ không có xuất thân hay sự ra đời kì lạ, họ cũng không có vóc dáng, hình hài bất thường, phi thường mà họ là những con người bình thường, giản dị. Phần lớn là những con người lao động với những phẩm chất tốt đẹp như: chịu thương chịu khó, biết lo xa (cô em gái trong Sự tích cây đu đủ); cần mẫn, khéo léo (chàng trai trong Sự tích hoa sen đá); chăm lao động (chàng trai trong Sự tích cây mít và cây bí ngô)... với những cung bậc tình cảm của con người bình thường như thói ghen tuông (vợ Tư Ngạch trong Sự tích củ lạc), tình yêu đơn phương (Cô gái trong Sự tích hoa Bạch Hương),... với những mơ ước đời thường như có đủ cái ăn (người mẹ trong Sự tích cây sung)... Đó đều là những gì hết sức nhân văn, nhân bản gần gũi với đời sống hiện tại mà đâu đây ta đã từng bắt gặp. Nếu như cổ tích dân gian không chi tiết hóa ngoại hình nhân vật thì Phạm Hồ có những miêu tả rất cụ thể về diện mạo nhân vật. Đó là cô “Mây nghèo nhưng xinh đẹp vô cùng. Da cô trắng mịn, đôi môi cô đỏ hồng như hai cánh hoa đào nở buổi tinh mơ, đôi mắt cô trong và đen như mắt chim, tóc cô lúc nào cũng đen huyền và óng ánh như vuốt nước” [4, tr.85].

Nhân vật trong *Chuyện hoa, chuyện quả* không chỉ có ngoại hình rõ nét mà còn có hành động và nội tâm rõ rệt. Phương diện này khiến cho nhân vật trong cổ tích hiện đại mang tính cá thể hóa để phân biệt với nhân vật ước lệ trong cổ tích dân gian. Mỗi nhân vật trong *Chuyện hoa, chuyện quả* có một số phận, cuộc đời riêng không ai giống ai, họ có những trăn trở, niềm vui và cả những nỗi buồn. Đó là nỗi nhớ nhà, nhớ quê của cô

Mây (*Chuyện nàng Mây*) khi bị thử thách dai dẳng ở kinh vua; là tình yêu thủy chung, son sắt của đôi trai gái trong *Cây một quả*; là tâm trạng nhớ nhung da diết của cô gái trong *Sự tích hoa đào* đối với người mình yêu; là tấm lòng hiếu thảo của con cái đối với cha mẹ trong *Sự tích hoa vạn thọ*; là tình cảm anh em biết đùm bọc lẫn nhau khi khó khăn trong *Sự tích cây đu đủ*; là tâm trạng xấu hổ của Tư Ngạch khi bị vợ bắt gặp có vợ bé trong *Người ăn trộm đi nhầm nhà...* Đó là những nét nội tâm rất đời thường và rất gần với văn xuôi hiện đại. Các nhân vật trong *Chuyện hoa, chuyện quả* còn biết chủ động hành động để vượt qua khó khăn chứ không chờ đợi sự giúp đỡ từ thần linh. Đó là em bé trong *Người con hiếu thảo* đã biết dùng trí thông minh của mình để lấy tiền của lão nhà giàu chữa bệnh cho cha; đó là năm anh em trong *Tép lên cây* đã biết đoàn kết để đánh giặc giúp dân; đó là chú bé Côi trong *Chú bé nhặt bông hoa gạo* đã biết cần mẫn đi nhặt từng bông hoa gạo để làm nệm cho bà... Hoặc nếu có sự giúp đỡ của thần Phật thì không phải theo kiểu nhân vật gặp khó khăn ngồi khóc rồi Bụt hiện lên cho phép lạ mà là sau khi nhân vật đã trải qua quá trình làm việc cật lực mà hạn thử thách đang gần kề thì phép tiên lúc này mới ra mặt (*Sự tích quả bông vải*). Hoặc sự giúp đỡ của thần linh không phải là phù phép tiên mà là chỉ cách cho nhân vật hành động thực tế để đạt được ước mơ (*Sự tích quả mơ*).

Trong *Chuyện hoa, chuyện quả* còn có nhân vật thần kì. Ngoài ra các nhân vật Bụt, Tiên, Phù thủy quen thuộc, nhà văn còn xây dựng thêm một vài nhân vật mới như thần Đất (*Hai ông cháu và túp lều dột nát*), ông Táo (*Cô bé và ông Táo*)... Phần lớn các nhân vật nói trên đều thuộc nhóm “hiền thần”, đảm nhiệm chức năng phù trợ, giúp đỡ con người. Nhân vật “tà thần” kiểu như Phù thủy không được đề cập tới. Sự xuất hiện của nhóm nhân vật này không phải là “chất xúc tác” trong câu chuyện, cũng không đóng vai trò to lớn trong việc giúp nhân vật chính vượt qua thử thách sống cuộc đời hạnh phúc mà chỉ mang tính châm phá, “*đủ tạo nên lớp sương lãng đãng, gây chất thơ cổ tích*” [6, tr.57].

Thế giới trong *Chuyện hoa, chuyện quả* có thần, có bụt, có tiên, có sự kì diệu, có sự biến hóa nhưng vẫn không tách rời cuộc sống hiện thực. Các chuyện kể đẹp một vẻ tự nhiên. Phạm Hồ đã đưa các em vào cuộc dạo chơi kì thú, không chỉ làm giàu các giác quan, cho xúc giác, cho thị giác, cho khứu giác và thính giác mà còn làm giàu và trong trẻo thế giới tâm hồn trẻ thơ.

2.2.3. Không gian – thời gian

Trong *Chuyện hoa, chuyện quả* không gian cũng mang tính phiếm chỉ “*ở một làng nọ*”, “*trong khu rừng nọ*”, “*cạnh một hang đá*”, “*bên khu đồi kia*”... song vẫn gợi cho người đọc một cảm giác gần gũi. Bởi không gian mở ra trước mắt chúng ta là không gian tự nhiên xung quanh cuộc sống hàng ngày, là dòng sông, ngọn núi, cái ao, cái vườn, con đường, “*Có một cái hồ rất lớn, rất đẹp*” (*Sự tích hoa sen*), còn có cả “*Cái ngã ba sông*” là nơi ở của cô gái nghèo (*Sự tích cây dâu*). Tuy nhiên, khác với truyện cổ tích dân gian, không gian có 3 tầng: thiên đàng, trần gian, địa phủ thì không gian trong *Chuyện hoa, chuyện quả* là không gian thực, không gian trần thế. Ở đó diễn ra mọi sự việc trong cuộc sống, chiến đấu, lao động và cả sự chết đi hay hóa thân của con người. Kiểu không gian

này làm cho *Chuyện hoa chuyện quả* thật gần gũi, thân thuộc với người nghe, làm cho người nghe dễ thông cảm với những bất hạnh của nhân vật trong câu chuyện.

Chuyện hoa, chuyện quả cũng cùng chung mô típ thời gian quá khứ không xác định với cốt tích dân gian, thể hiện rõ ở cụm từ mở đầu mỗi câu chuyện: “Ngày xưa, rất xưa...” hay “Ngày xưa,... xưa... xưa”; “Ngày xưa, xưa lắm”. Tuy nhiên, ở đây, không chỉ có trong quá khứ “phiếm chỉ” mà thời gian trong tác phẩm còn là thời gian “mặc định”; “Ngày xưa, rất xưa, cứ 3 năm 1 lần...” (Những bàn tay nhiều ngón hay sự tích cây chuối). Khi cất bỏ thời gian ở phần giới thiệu thì các biến cố nội dung câu chuyện xảy ra là thời điểm hiện tại hay còn gọi là thời gian khách quan. Đó là thứ thời gian hoàn toàn không ngưng đọng mà luôn dịch chuyển kéo dài liên tục cho đến khi sự việc kết thúc. Nàng Mây có ba ngày để thực hiện thử thách (*Sự tích cây bông vải*), chàng trai ra đi ba năm quay trở về sẽ tìm được hạnh phúc (*Sự tích quả mơ*), em bé sẽ trở về vào ngày 29 Tết đến ngày mồng Bảy lại đi (*Sự tích hoa mai vàng*), người vợ ốm ba hôm đã biết mình không sống được nữa (*Sự tích hoa bạch hương*)... Thời gian gắn với tâm trạng nhân vật cũng khiến cho câu chuyện không đi về một cõi huyền ảo nào đó mà kéo gần về với hiện tại hơn. Đó là thời gian dài lê thê, triền miên trong nỗi nhớ nhà, nhớ đến người cô thân yêu, nhớ bà con làng xóm của nàng Mây (*Sự tích cây bông vải*); thời gian đằng đẵng hành trình tìm hiểu và khẳng định tình yêu bất tử của chàng trai nghèo (*Sự tích quả mơ*); thời gian tuyệt vọng của cô Mộc dưới hang tối của Quỷ Bùn Đen (*Sự tích hoa mộc*)... Những dấu hiệu này cho thấy, Phạm Hồ đang dẫn kéo gần khoảng cách giữa người tiếp nhận với thời gian mà câu chuyện diễn ra.

3. KẾT LUẬN

Có thể nói, *Chuyện hoa, chuyện quả* là một món quà đầy ý nghĩa mà Phạm Hồ dành tặng cho độc giả nhỏ tuổi. Qua những nét đặc trưng về nội dung và nghệ thuật của tập truyện, chúng tôi nhận thấy tác giả không chỉ là người có tài quan sát, miêu tả thiên nhiên mà còn là người có cái nhìn tinh tế, có tâm lòng trắc ẩn. Trên tất cả, Phạm Hồ yêu thiên nhiên tha thiết và đặc biệt yêu quý trẻ thơ. Những mẩu chuyện trong *Chuyện hoa, chuyện quả* thực sự là những bài học bổ ích góp phần giáo dục đạo đức, giáo dục nhận thức và giáo dục thẩm mỹ cho trẻ. Với tình yêu thiên nhiên và lòng yêu trẻ tha thiết, tác giả đem đến cho trẻ thơ một khu vườn đầy hương thơm và sắc màu của các loài hoa, loài quả, gần gũi, quen thuộc trong sinh hoạt hàng ngày của người dân Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nhiều tác giả (1983), *Bàn về văn học thiếu nhi*, NXB Kim Đồng, H.
2. Lê Bá Hán, Trần Đình Sử, Nguyễn Khắc Phi (2007), *Từ điển thuật ngữ văn học*, NXB Giáo dục, H.
3. Nguyễn Thị Mỹ Hạnh (2017), *Cái kì ảo trong “Chuyện hoa, chuyện quả” của Phạm Hồ*, Báo cáo Khoa học tại Hội nghị khoa học Ngữ văn- ĐH Quy Nhơn
4. Phạm Hồ (2012), *Chuyện hoa, chuyện quả*, NXB Hội nhà văn, H.

5. Nguyễn Thanh Huyền (2017), *Từ truyện cổ tích dân gian đến truyện cổ tích của nhà văn (trường hợp Tô Hoài và Phạm Hồ)*, Luận án Tiến sĩ văn học, Trường đại học Khoa học xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội.
6. Lã Thị Bắc Lý (2016), *Văn học thiếu nhi Việt Nam thời kì hội nhập*, NXB ĐHQG, H.
7. Nguyễn Thị Mây (2014), “*Chuyện hoa, chuyện quả*” nhìn từ phương diện chủ đề và nghệ thuật tự sự, Khóa luận tốt nghiệp, Đại học Sư phạm Hà Nội 2.
8. Nguyễn Thị Thúy (2010), *Nghệ thuật “Chuyện hoa, chuyện quả” của Phạm Hồ*, Khóa luận tốt nghiệp, Đại học Sư phạm Hà Nội 2.

THE DISTINCTIVE CONTENT AND ARTISTIC FEATURES IN “FLOWER STORIES, FRUIT STORIES” BY PHAM HO

Nguyen Thi Hoang Huong, Nguyen Thi Mai Huong

Abstract: *As a writer with extensive creative experience and a deep affection for children, Pham Ho has brought to young readers many works rich in both content and artistic value. His creations mark significant milestones in the development of Vietnamese children's literature. Among them, Stories of flowers and fruits is a work written in the style of modern fairy tales, to which Pham Ho devoted much time and effort. The engaging stories in this collection not only provide children with insights into the richness and wonder of nature but also help them better understand human lives and destinies. With nearly fifty charming short tales about various kinds of flowers and fruits, Stories of flowers and fruits stands out as a distinctive and remarkable contribution to Pham Ho's literary career.*

Keywords: *Flower Stories, fruit stories, Pham Ho, content, artistic*

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 11-02-2026; ngày phản biện đánh giá: 26-02-2026; ngày chấp nhận đăng: 25-3-2026)